

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Коста Димитров Костов, дм

Медицински институт – МВР, София

ОТНОСНО: Защита на дисертационния труд на *д-р Димитринка Росенова Димитрова*, за присъждане на образователна и научна степен „*Доктор*“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „Професионални болести“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, на тема „*Професионални рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти*“ с научен ръководител *проф. д-р Веселинка Димитрова Несторова, д.м.*

Съгласно Заповед № Р-109-35/07.02.2024 г. на Ректора на МУ – Варна съм определен за член на Научно жури на дисертационния труд на д-р Димитринка Росенова Димитрова

Д-р Димитринка Росенова Димитрова е родена през 1989 г. в град Генерал Тошево, където завършва средното си образование през 2008 г. През 2015 г. завършва МУ – Варна като „магистър“ по специалността „Медицина“, а през 2021 г. придобива специалност по „Нервни болести“.

Професионалният път на д-р Росенова започва през ноември 2015 г. като лекар-ординатор към Спешно отделение на МБАЛ „Св. Анна“-Варна, където работи до м. юли 2016 г. През м. август 2016 г. е назначена като лекар-специализант във Втора неврологична клиника на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД – Варна. Своята академична кариера започва през 2020 г., когато става докторантка в редовна форма на обучение в докторска програма „Професионални заболявания“ към УС „Професионални болести“, Катедра „Оптометрия и професионални болести“, МУ- Варна.

В стремежа си за професионално израстване д-р Росенова е преминала редица квалификационни, тематични курсове за следдипломно обучение: Педагогическа компетентност; Законова база, регламентираща обучението на докторанти; Методика на научноизследователската работа; Етика на научните изследвания; Статистически методи за обработка и представяне на данни; Комуникативни техники и презентационни умения и др.

Д-р Димитринка Росенова Димитрова владее писмено и говоримо английски език. Притежава задължителните регистрирани профили в ORCID, в Google Scholar и в Researchgate. Член е на Българския лекарски съюз и Българското дружество по неврология.

Представеният ми за становище дисертационен труд е съобразен с всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ-Варна. Дисертационният труд на д-р Росенова е представен на 87 стандартни страници, съдържа 17 фигури, 17 таблици и 3 приложения. Структурата му включва: съдържание (2 стр.), съкращения (2 стр.), въведение (1 стр.), логично структуриран литературен обзор (28 стр.), цел и задачи (1 стр.), работни хипотези (1 стр.), материал и методи (4 стр.), собствени резултати (20 стр.), обсъждане (7 стр.), заключение (1 стр.), изводи (1 стр.), приноси (1 стр.), литература (11 стр.), свързани с дисертационния труд публикации и участия в научни форуми (1 стр.) и 5 приложения (7 стр.).

Темата на дисертационния труд е изключително актуална тъй като е свързана със социално значимо заболяване – мозъчно съдовата болест, която е на едно от първите места като причина за инвалидизация и смъртност, включително и сред работоспособното население. През последните години се наблюдава подмладяване и значимо увеличение на мозъчните инсулти, което обуславя негативното въздействие върху социално-икономическото развитие поради засягане на хора в най-активната им трудоспособна възраст. Професионалните рискови фактори са неизменна част от живота на човека, като те въздействат продължително и с висока интензивност. Ето защо проучванията за ролята не само на общоприетите и доказани съдови рискови фактори, но и за влиянието на професионални вредности и фактори на работната среда и трудовия процес са иновативни, съвременни, актуални и належащи за успешната профилактика, ранната диагностика и адекватният контрол на острите мозъчно съдови нарушения.

Литературният обзор е представен подробно и информативно, базиран е на 156 литературни източника, от които 2 на кирилица и 154 на латиница, като повечето от цитираните източници са от последното десетилетие. В обзора д-р Росенова показва добра осведоменост по отношение рисковите фактори за нарушенията на мозъчното кръвообращение. Обобщила е литературните данни относно влиянието на неизменяемите и изменяемите съдови рискови фактори. Подробно е анализирала информацията относно влиянието на професионални фактори като професионален стрес, режима на работа, физическия и умствения труд, работната поза, факторите на работната среда (химични, атмосферни замърсители с прах и прахови частици, силициев диоксид, тежки метали, устойчиви органични разтворители и свързаните с пластмасата химикали). Проучила е научните съобщения относно ефекта на професионалните фактори върху изменяемите рискови фактори за МСБ. Открити са редица недостатъчно изяснени аспекти и все още спорни въпроси, най-вече по отношение на терминологията;

етиологичните и допринасящите рискови фактори, в това число професионалните вредности.

На базата на задълбоченият и изчерпателен анализ на литературните данни, докторантката адекватно формулира целта на дисертационния труд а именно - „Да се проучи ролята на професионалните рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти, при пациенти в работоспособна възраст“.

За изпълнение на тази цел докторантката си е поставила седем конкретни задачи и са формирани три работни хипотези. Задачите и хипотезите са логично формулирани и съответстват на целта на проучването.

Обект на изследването са общо 351 пациенти, с реализиран остър инсулт, в трудоспособна възраст. Въз основа на попълнена от пациентите анкетна карта (съдържаща придружаващи заболявания, вредни навици, свободно време, професионален маршрут, настояща месторабота, клинична картина), както и снета анамнеза, физикален и неврологичен статус, при всички пациенти са приложени и анализирани следните рискови фактори: неизменяеми - възраст и пол; изменяеми - хипертонична болест, захарен диабет, ритъмно-проводни нарушения, хронична сърдечна недостатъчност, исхемична болест на сърцето, други сърдечни заболявания, дислипидемия; поведенчески - тютюнопушене и употреба на алкохол; професионални – общ трудов стаж, длъжност, тежест, напрежение, работна поза, работни движения, режим на труд и почивка, микроклимат, механични колебания (вибрации, шум), прах, химични вредности, стрес. Извършени са лабораторни изследвания и КТ и/или МРТ. Приложени са следните оценъчни скали: за оценка нивото на съзнание – Glasgow-Liege Coma Scale и за тежест на инсулта - National Institute of Health Stroke Scale.

Избраната методика на изследването позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, поставени в дисертационния труд. Приложените статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

Дисертантката добре е синтезирала и онагледила с таблици и фигури получените резултати.

Обработката на данните показва че сред пациентите с инсулт, в трудоспособна възраст, статистически достоверно преобладава мъжкият пол ($p=0,017$). Корелационна зависимост е установена между дългия общ трудов стаж (>30 г.) ($p=0,02$), работещи “предимно физически труд” ($p=0,011$), работата “на закрито”, динамичната работна поза ($p=0,017$), еднообразните движения ($0,008$) и диагнозата инсулт. Не е установена статистически достоверна корелационна зависимост между продължителността на работния ден ($p=0,84$), нивото на стрес ($0,292$),

режима на труд ($p=0,912$) и честотата на инсулт сред пациентите. Значимо по-висок е относителният дял на болните с инсулт експонирани на физически вредности, без да се открива статистически значима корелационна връзка между професионалните вредности и диагнозата инсулт ($p=0,807$)

Дискусията върху получените резултати подчертава тяхната значимост, като ги сравнява с други проучвания в световната литература. В заключение са обобщени най-важните резултати от проучването. Синтезирани са шест ясно формулирани изводи, които кратко и точно дават обобщена информация за резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цел и задачи.

Приемам посочените от самата дисертантка приноси на дисертационния труд - три с оригинален характер и два с потвърдителен характер.

С темата на научния труд са свързани три пълнотекстови публикации в български периодични издания, в една от които д-р Димитрова е първи автор и 6 участия в научни форуми.

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, като съдържанието му съответства на дисертационния труд. Получените резултати от научното изследване са онагледени със 17 таблици, 17 фигури и 3 приложения.

Заклучение

Дисертационният труд на д-р Димитринка Росенова Димитрова е актуално, добре структурирано, проведено и анализирано научно изследване върху влиянието и ролята на професионалните рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти, при пациенти в работоспособна възраст. Същият съдържа резултати и заключения с оригинален принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие и академичния състав на Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Варна.

Дисертационният труд показва, че д-р Росенова притежава задълбочени теоретични и клинични познания, и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на стойностни научни изследвания, поради което *гласувам положително за присъждане на научно образователната степен „Доктор“ на д-р Димитринка Росенова Димитрова.*

27.02.2024 г.

Изготвил становището:

Доц. Д-р Коста Костов, дм

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679